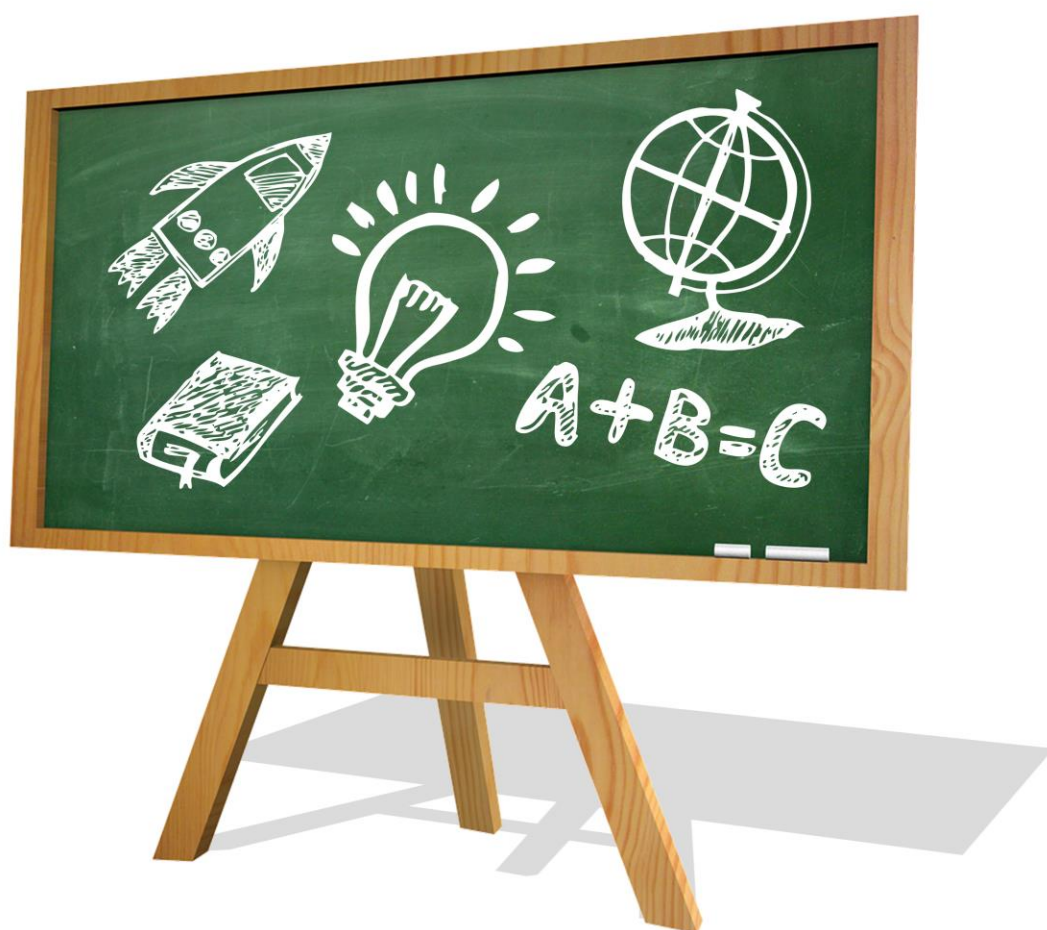

Noțiuni de Psihologia Educației și Management al Clasei de Elevi

CAMELIA POPA

UNATC PRESS

u n a t c

universitatea națională
de artă teatrală
și cinematografică
„I.L. Caragiale”

Conf. univ. dr. Camelia Popa

***NOȚIUNI DE PSIHOLOGIA EDUCAȚIEI ȘI MANAGEMENT AL
CLASEI DE ELEVI***

UNATC Press
2017

**NOȚIUNI DE PSIHLOGIA EDUCAȚIEI ȘI MANAGEMENT AL
CLASEI DE ELEVI**

**Curs universitar publicat în cadrul Proiectului
UNATC JUNIOR**

*Proiect implementat de Master Pedagogie Teatrală UNATC,
Finanțat de MEN, prin FSS 2017*

Coordonatori: Lect. univ. dr. Bogdana Darie

Drd. Romina Sehlanec

Drd. Andreea Jicman

Master I Pedagogie Teatrală Victor Bădoi

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

POPA, CAMELIA

Noțiuni de psihologia educației și managementul clasei de elevi /

Camelia Popa. - București : U.N.A.T.C. Press, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8757-22-3

37

Coperta: JULIE TECH

Tipografia: PUBLICITARIA

CUVÂNT ÎNAINTE

Noțiuni de Psihologia Educației și Management al Clasei de Elevi este un curs universitar, reeditat, cu peste 25% conținut nou, care se adresează studenților care urmează cele două niveluri ale Centrului de Pregătire Pedagogică și Didactică (C.P.P.D.) din cadrul Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din București, precum și profesorilor care doresc să dobândească noțiunile de bază ale acestor discipline.

Cu un pronunțat caracter practic, cartea oferă oamenilor școlii, pe lângă cunoștințele privind învățarea eficientă și formarea personalității elevului, o serie de tematici recente vizând problemele de viață ale tinerilor, fenomenul violenței școlare și orientarea carierei. De asemenea, cartea cuprinde câteva repere ale managementului grupurilor școlare din învățământul artistic.

Conf. univ. dr. Camelia Popa
Director C.P.P.D. al UNATC

Cuprins

Introducere. Specificul și necesitatea studiului psihologiei educației.....	7
Capitolul 1. Învățarea umană.....	9
1.1. Gândirea	16
1.2. Memoria	22
1.3. Motivația	25
1.4. Voința.....	32
1.5. Afectivitatea	35
Capitolul 2. Formarea personalității elevilor	40
2.1. Temperamentul (latura dinamico-energetică a personalității)	47
2.2. Aptitudinile (latura instrumentală a personalității).....	49
2.3. Caracterul (latura relațional-valorică și de autoreglaj a personalității)51	
2.3.1. Formarea caracterului – implicații educative.....	53
2.4. Inteligența (latura rezolutivă a personalității)	57
2.4.1. Modelele explicativ-interpretative ale inteligenței.....	58
2.4.2. Teoria inteligențelor multiple.....	60
2.4.3. Dezvoltarea inteligenței în școală	62
2.4.4. Caracteristicile copilului supradotat	63
2.5. Creativitatea (latura transformativ-constructivă a personalității)	65
2.6. Personalitățile disfuncționale	79
Capitolul 3. Noțiuni practic-aplicative de psihologia educației	79
3.1. Caracterizarea generală a vârstelor școlare	89
3.1.1. Dezvoltarea fizică a elevilor	89
3.1.2. Dezvoltarea psihologică a elevilor.....	90
3.1.3. Implicații educative	94
3.2. Problemele de viață ale adolescenților.....	97
3.2.1. Relațiile interpersonale.....	97

3.2.2. Problemele emoționale.....	99
3.2.3. Comportamentele adictive	101
3.3. Fenomenul violenței școlare	103
3.3.1. Profilul psihologic al elevului violent.....	104
3.3.2. Forme ale violenței școlare	107
3.4. Orientarea profesională a tinerilor - noi perspective.....	109
Capitolul 4. Repere ale managementului grupurilor școlare din învățământul artistic)	115
4.1. Învățământul primar	117
4.2. Învățământul gimnazial	127
4.3. Învățământul liceal.....	134
Bibliografie.....	142

Introducere

Specificul și necesitatea studiului psihologiei educației

Psihologia educației, denumită și psihologie școlară, este o ramură aplicativă a psihologiei, aflată la confluența mai multor specializări psihologice - psihologia dezvoltării sau a vârstelor, științele cognitive și psihologia personalității. Psihologia educației particularizează legități ale psihologiei generale în mediul specific al școlii, în scopul perfecționării activităților didactice desfășurate cu elevii.

O definiție ilustrativă - și în sens larg - a acestei ramuri psihologice este cea oferită de A. Cosmovici (1998): „Psihologia școlară (educațională) studiază din punct de vedere psihologic, procesul instructiv-educativ desfășurat în școală, cu scopul de a spori eficiența acestuia”.

Cu alte cuvinte, psihologul educațional este cel care reușește să depășească granițele științelor psihologice, asigurând o mediere eficientă între psihologie și arta educației, lucru remarcat încă din 1903, de către E. Thorndike. În același timp, psihologul educațional este cel care oferă o serie de soluții practice școlii, de facilitare a proceselor de instruire și educare a elevilor.

Într-o accepțiune mai restrânsă, psihologia educației studiază geneza, structurarea și procesualitatea fenomenelor psihice, în condițiile activității de învățare, în vederea creșterii eficienței lor (Golu și Golu, 2003). Psihologia educației contribuie decisiv la optimizarea proceselor de predare și învățare, oferind acestora un suport psihologic conceptual specific, vizând cogniția, particularitățile dezvoltării umane, managementul clasei de elevi, precum și unul practic, reprezentat de aplicarea în școală a metodelor psihologiei. Scopul acestei ramuri a psihologiei este înțelegerea educației și contribuția la îmbunătățirea acesteia (Gage, Berliner, 1992).

Psihologia educației are, deci, un obiect de studiu cuprinzător. Această știință examinează, printre altele: procesul învățării; particularitățile vârstelor școlare; formarea personalității elevului (vizând influențele educaționale, ambianța școlară și extrașcolară); comportamentele eficiente ale cadrului didactic; relația dintre profesor și elev; managementul clasei de elevi; intervențiile educaționale (implicând atât optimizarea aspectelor psihologice ale predării, cât și dezvoltarea gândirii și motivației elevilor, stimularea inteligenței și a creativității acestora, însușirea tehnicilor de

memorare eficientă, formarea atitudinilor, a sentimentelor și a deprinderilor morale).

Recent, în sfera de studiu a psihologiei educației au pătruns și problematici noi, care depășesc analiza psihologică a procesului clasic de predare-învățare, oferind cadrului didactic repere importante ale dezvoltării unor relații apropiate cu copiii și, în același timp, o serie de criterii minime pentru diagnosticarea și soluționarea problemelor de viață ale elevilor. Fenomenul violenței școlare sau înlăturarea impasului în alegerea și formarea viitoarei cariere sunt alte două tematici de actualitate ale acestei discipline.

Cartea Noțiuni de Psihologia Educației și Management al Clasei de Elevi este structurată în patru capitole corelate.

Primul capitol se axează pe învățarea școlară. Sunt prezentate principalele coordonate ale proceselor și mecanismelor psihice implicate în această activitate complexă. Din acest capitol, viitorul profesor va desprinde direcții aplicative importante pentru activitatea de predare și va dobândi noțiuni privind învățarea eficientă.

Cel de-al doilea capitol se referă la formarea personalității elevului. Sunt examinate în mod analitic cele cinci laturi ale personalității – temperamentul (latura dinamico-energetică), aptitudinile (latura instrumentală), caracterul (latura relațional-valorică și de autoreglaj, implicând constelația atitudinală), inteligența (latura rezolutivă) și creativitatea (latura transformativ-constructivă). De asemenea, în acest capitol sunt cuprinse o serie de aspecte privind structurarea defectuoasă a personalității, pe care cadrul didactic profesionist ar trebui să le cunoască, să le sesizeze și să le prevină.

Cel de-al treilea capitol tratează problematica vârstelor școlare, mai precis abilitățile mentale, emoționale și fizice ale elevilor aflați în diferite stadii ale dezvoltării, astfel încât viitorul profesor să-și poată adapta metodele la particularitățile copiilor pe care-i instruește și-i educă. În cadrul acestui capitol au fost incluse și noțiuni recente din sfera psihologiei educației, vizând problemele de viață ale tinerilor, fenomenul violenței școlare și orientarea carierei elevilor, în funcție de posibilitățile și aspirațiile lor.

Cel de-al patrulea capitol cuprinde câteva repere ale managementului grupurilor școlare din învățământul artistic, în funcție de particularitățile de vârstă ale elevilor și de abilitățile care se doresc a fi formate, urmărind obiective-cadru și obiective de referință.

Capitolul I

Învățarea umană

Învățarea este o activitate complexă, cu o bogată încărcătură cognitivă, afectivă și motivațională, care acoperă toate aspectele vieții omului, ajutându-l să dobândească cunoștințe și abilități, să rezolve situațiile problematice, să stabilească relații cu semenii, să-și dezvolte capacitățile emoționale, să-și construiască personalitatea și să și-o afirme, transformând mediul în care trăiește.

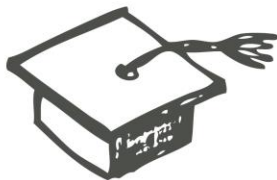
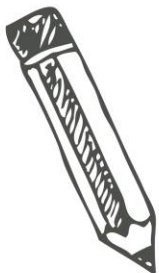
Marele dicționar al psihologiei, Larousse (1989) definește învățarea ca fiind „o modalitate de achiziție a cunoștințelor, competențelor sau aptitudinilor”. Unii autori (Cosmovici, 2008) largesc această perspectivă, subliniind că învățarea nu este numai procesul de însușire a cunoștințelor, priceperilor acumulate de omenire, ci și procesul de formare a capacităților necesare utilizării acestor cunoștințe și priceperi.

Sensul învățării este și acela de „a primi învățătură”, într-un cadru organizat precum cel școlar.

„Învățarea școlară reprezintă forma tipică, specifică în care se efectuează învățarea la om, forma ei completă și cea mai înaltă, deoarece la nivelul ei învățarea nu decurge pur și simplu de la sine, ci este concepută, anticipată și proiectată să decurgă într-un fel anume, ca activitate dominantă” (P. Golu, 1985).

„În sens restrâns, prin învățare înțelegem activitatea pe care individul uman o desfășoară sistematic, într-un cadru socialmente organizat, în vederea asimilării de informații în forma cunoștințelor, a elaborării unor ansambluri de operații și deprinderi, precum și a unor capacități de înțelegere, interpretare și explicare a fenomenelor din natură și societate”, punctează, la rândul său, M. Golu (2005). Acesta subliniază caracterul dinamic, evolutiv, al învățării, al cărei scop final este „reglarea” sau adaptarea individului la mediul în care trăiește: „În sens larg, prin învățare, se înțelege trecerea unui sistem instruibil dintr-o stare inițială A°, de neinstruire (slabă organizare, absența experienței necesare pentru abordarea eficientă a situațiilor problematice, absența unor informații, a unor operații etc.), într-o stare finală An, de instruire (pregătire), care permite realizarea unor obiective specifice de reglare”.

De-a lungul timpului, învățarea a fost explicată prin numeroase teorii. V. Negovan (2010) a inventariat cele mai productive teorii ale învățării umane: teoriile behavioriste (Pavlov a cercetat învățarea la animale

CAMELIA POPA

$x + y = z$

Universitatea Națională de Artă Teatrală
și Cinematografică „I. L. Caragiale”

Strada Matei Voievod 75-77, București

UNATC PRESS